

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра «Фінансів»

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 8.07072 Фінанси, банківська справа та страхування
за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»
на тему: «Доходи державного бюджету, проблеми мобілізації та шляхи
збільшення»

Виконавець:

студент ЦЗФН факультету

Велкова А.К.

Науковий керівник:

доцент, викладач кафедри

фінансів ОНЕУ

Хомутенко А. В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми В умовах розбудови ринкової економіки якість виконання державою своїх конституційних функцій та її фінансові можливості залежать від величини бюджету. З метою мобілізації необхідних бюджетних ресурсів держава змушена організовувати розподільчі процеси таким чином, щоб забезпечити надходження до бюджету в терміни та обсяги, потрібні для повноцінної реалізації відповідних повноважень. Тому на кожному етапі розвитку країни актуальними були, є і будуть питання наповнення дохідної частини бюджету, пошуку додаткових резервів їх зростання та оптимізації джерел формування.

Достатність доходів, їх взаємозв'язок із видатками й ефективне управління ними сприяють стабільному соціально-економічному розвитку держави, ефективній діяльності суб'єктів господарювання та зростанню матеріального і культурного добробуту громадян. При цьому важливу роль відіграє державна фінансова політика, проведення якої за допомогою державного бюджету забезпечує регулювання соціально-економічних процесів і є одним із ключових елементів антикризової політики держави.

Як свідчать статистичні данні, державний бюджет України за обсягами надходжень значно поступається бюджетам багатьох європейських країн, як за абсолютними, так і за відносними показниками, тому питання формування його доходної частини набувають особливої актуальності.

Сьогодні в умовах військового конфлікту, скорочення виробництва питання формування доходів державного бюджету набувають особливого гострого значення. Починаючи з 1992 року і до сьогодні основна роль у формуванні доходів бюджету України належала п'ятьом податкам: податку на додану вартість, податку на прибуток підприємств, податку з доходів фізичних осіб, акцизному податку та миту. Проте зупинка підприємств, скорочення виробництва, неактивне освоєння нових ринків збуту суттєво впливають на надходження по цим податкам. У цих умовах постають питання реформування

системи податкових надходжень, пошуку нових методів реалізації податкової політики держави, пошуку сучасних адаптованих до нинішньої ситуації в країні методів планування та прогнозування надходжень до бюджету.

Мета дослідження є дослідження доходів державного бюджету України, проблем мобілізації та шляхів збільшення.

Завдання дослідження:

- описати поняття бюджету як економічної категорії;
- дослідити соціально-економічну сутність, призначення та роль доходів державного бюджету, зарубіжний досвід формування державного бюджету;
- проаналізувати податкові надходження як основну складову доходної частини бюджету України;
- обґрунтувати шляхи вдосконалення чинної системи формування доходів державного бюджету України.

Об'єкт дослідження є система доходів державного бюджету.

Предмет дослідження є теоретико-методологічні та організаційно-правові засади формування доходів державного бюджету України, проблеми їх мобілізації та шляхи збільшення.

Методи дослідження Методологічною основою для написання дипломної роботи стали такі загальнонаукові методи: метод термінологічного аналізу (під час визначення поняття бюджету як економічної категорії); методи порівняльного аналізу та синтезу (при визначенні соціально-економічної сутності, призначення та ролі доходів державного бюджету); статистичний метод, графічний метод, методи горизонтального, вертикального та кореляційного аналізу (під час дослідження тенденцій формування доходів державного бюджету України); метод наукової абстракції (під час обґрунтування перспектив збільшення доходної частини державного бюджету України).

Інформаційна база дослідження становлять законодавчі й нормативні акти, звіти Міністерства фінансів України, дані Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень, Державного комітету статистики України,

монографічні дослідження, а також періодичні вітчизняні та зарубіжні видання.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (106 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 109 сторінок. Основний зміст викладено на 94 сторінках. Робота містить 13 таблиць, 11 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ»** розглянуто поняття бюджету як економічної категорії, соціально-економічна сутність, призначення та роль доходів державного бюджету, а також класифікація, методи та джерела формування доходної частини державного бюджету.

У другому розділі **«ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ»** проаналізовано податкові надходження як основна складова доходної частини бюджету України, проведено аналіз неподаткових надходжень до Державного бюджету України, а також оцінені фактори впливу на мобілізацію доходів державного бюджету України.

У третьому розділі **«ПЕРСПЕКТИВИ ЗБІЛЬШЕННЯ ДОХОДНОЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ»** запропоновано шляхи вдосконалення чинної системи формування доходів державного бюджету України, також розглянуто зарубіжний досвід формування державного бюджету.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Проведений аналіз показав, що податкові надходження складають левову частку доходів Державного бюджету (більше 77% в різні роки), причому їх частка має тенденцію до зростання, що свідчить про важливість даного джерела фінансування. Основним бюджетоутворюючим податком в Україні є податок на додану вартість. Однак якщо обсяги його надходжень зростають, то частка в структурі доходів скорочується порівняно з 2012 р. Зростають обсяги та частка надходжень від податку на доходи фізичних осіб, акцизного податку в структурі доходів Державного бюджету. Такі зміни обумовлені поступовими змінами податкової політики держави, направленої на спрощення адміністрування податків, зміною ставок податків, введенням електронного оподаткування. Крім того, важливим фактором є покращення економічної ситуації в 2015-2016 рр.
2. Близько 16-22% доходів Державного бюджету в різні роки припадало на неподаткові надходження. В 2016 р. частка неподаткових надходжень склали 16,9% від рівня доходів Державного бюджету, що на 2,9% менше від рівня 2012 р. Перелік неподаткових надходжень в Україні, механізм їхнього справляння до бюджетів визначений чинним законодавством та іншими нормативно-правовими актами. Найбільше зросли за останні п'ять років доходи від власності та підприємницької діяльності та власні надходження бюджетних установ. Саме вони формують найбільшу частину неподаткових надходжень в структурі доходів Державного бюджету України.
3. Основними проблемами формування доходів Державного бюджету України на сучасному етапі є: збільшення податкових надходжень за рахунок платників податків, тобто за рахунок знаходження нових джерел оподаткування і підвищення ставок податків, що в першу чергу призводить до ухилення сплати податків і ненадходження доходів; відтік іноземних інвестицій та нестабільність національної валюти, що призводить до скорочень на підприємствах, зменшення обсягів їх виробництва або взагалі їх закриття; зростання інфляції, що перш за все відображається в імпортних товарах, і

завдяки цьому відбувається зменшення ввезення товарів; ухилення від сплати податків не тільки підприємств, які по різних причинах не мають можливості сплачувати податки, але й поширюється тенденція до несплати податків фінансово здорових підприємств; зменшилися надходження рентної плати за транспортування; значне зменшення податку на міжнародну діяльність та зовнішні операції, що пов'язане зі зменшенням обсягів зовнішньоторговельних операцій; зменшення доходів від власності та підприємницької діяльності до державного бюджету, причиною якого стала відсутність коштів, що перераховуються до бюджету НБУ; зменшення надходженням адміністративних зборів і платежів. Тому можна виділити наступні напрями удосконалення формування доходної частини Бюджету України:

- збільшення темпів зростання валового внутрішнього продукту шляхом збільшення внутрішнього попиту (зростання ВВП призводить до розширення виробництва, збільшення прибутків підприємств та організацій, збільшення зайнятості, підвищення життєвого рівня населення, заробітної плати працівників зростання купівельної спроможності населення тощо, а отже і до збільшення податкових надходжень);
- протидія розвитку тіньової економіки, створення рівних правових вимог щодо оподаткування вітчизняних та іноземних підприємців – платників податків;
- впровадження цивільно-правових методів державного контролю за правильною і своєчасною сплатою податків фізичними і юридичними особами;
- вжиття заходів до недопущення порушення бюджетного законодавства.

Одним з головних напрямків пошуку резервів забезпечення стабільного надходження платежів і приросту доходів бюджету залишається реалізація важливого принципу побудови бюджетних відносин розмежування і закріплення податків, зборів і обов'язкових платежів за окремими ланками (рівнями) бюджетної системи.

Отже, можна сказати, що лише за умови активізації реального сектора економіки та створення в країні новоствореної вартості буде забезпечено зростання податкових надходжень до державного бюджету України.

АНОТАЦІЯ

Велкової А.К., «Доходи державного бюджету, проблеми мобілізації та шляхи збільшення».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «8.07072 Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою професійного за спрямування «Державні та муніципальні фінанси».

Одеський національний економічний університет.

Одеса, 2017.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти поняття бюджету як економічної категорії, соціально-економічна сутність, призначення та роль доходів державного бюджету. Також розглядається класифікація, методи та джерела формування доходної частини державного бюджету.

Проаналізовано неподаткові надходження до Державного бюджету України, податкові надходженням як основні складові доходної частини бюджету України, а також оцінювання факторів впливу на мобілізацію доходів державного бюджету України.

Запропоновано зарубіжний досвід формування державного бюджету та шляхи вдосконалення чинної системи формування доходів державного бюджету України.

Ключові слова: бюджет, Доходи Державного бюджету, податкові надходження, неподаткових надходжень.

ANNOTATION

Velkova A. K., «Revenues of the state budget, problems of mobilization and ways to increase»,

This is for Master degree in specialty «8.07072, Finance, Banking and Insurance» under the program «State and municipal finances»,

Odessa National Economic University

Odessa, 2017.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of the budget concept as an economic category, socio-economic essence, purpose and role of state budget revenues are considered in the paper. Also, the classification, methods and sources of formation of the revenue part of the state budget are considered.

Non-tax revenues to the State budget of Ukraine, tax revenues as the main components of the revenue part of the budget of Ukraine, as well as evaluation of the factors influencing the mobilization of the state budget revenues are analyzed.

The foreign experience of the state budget formation and ways of improvement is offered. the current system of formation of incomes of the state budget of Ukraine.

Keywords: Budget, state budget revenues, tax revenues, non-tax revenues.